

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2015

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΕ-28– ΕΥΡΩΖΩΝΗ)

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ –ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ –ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΕ-28– ΕΥΡΩΖΩΝΗ)

8 Ιανουαρίου 2016

Το IOBE διεξάγει κάθε μήνα από το 1981 Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας στις επιχειρήσεις στους τέσσερις τομείς της οικονομίας και, από τον Μάιο του 2008, και στους καταναλωτές. Οι έρευνες αποτελούν μέρος του κοινού εναρμονισμένου προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (DG ECFIN) και τα αποτελέσματά τους χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του δείκτη οικονομικού κλίματος σε Ελλάδα και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ δημοσιεύονται αναλυτικά στις εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι αναλύσεις που δημοσιεύονται κάθε μήνα με τη μορφή αυτής της έκδοσης στηρίζονται στα πρωτογενή, αναλυτικά στοιχεία για πάνω από 1000 επιχειρήσεις και αντιπροσωπευτικό δείγμα 1500 καταναλωτών, όπως προκύπτουν από τις έρευνες που διεξάγει αποκλειστικά και μόνο το IOBE για την Ελλάδα για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Επόμενο δελτίο: **1 Φεβρουαρίου 2016**

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ: ΕΕ-28, ΕΥΡΩΖΩΝΗ, ΕΛΛΑΔΑ**Ε.Ε – ΕΥΡΩΖΩΝΗ: Ανάκαμψη στο οικονομικό κλίμα σε ΕΕ και Ευρωζώνη¹**

Το οικονομικό κλίμα βελτιώνεται τον Δεκέμβριο σε σχέση με τον Νοέμβριο, περισσότερο στην ΕΕ και λιγότερο στην Ευρωζώνη, με το σχετικό δείκτη να κερδίζει αντίστοιχα 1,4 και 0,7 μονάδες και να διαμορφώνεται στις 108,9 και τις 106,8 μονάδες αντίστοιχα, πάνω από τα επίπεδα του μακροχρόνιου μέσου όρου του. Αναλυτικότερα στην **Ευρωζώνη**, η άνοδος του δείκτη είναι αποτέλεσμα της θετικής μεταβολής στη **Βιομηχανία** (+1,2), η οποία εν μέρει μόνο αντισταθμίστηκε από την πτώση του δείκτη στο **Λιανικό εμπόριο** (-2,8). Στην **καταναλωτική εμπιστοσύνη** (+0,2), αλλά και στους τομείς των **Κατασκευών** (+0,2) και **Υπηρεσιών** (+0,3) καταγράφεται σχετική σταθερότητα. Σε επίπεδο χωρών, το κλίμα βελτιώνεται αισθητά στην Ισπανία (+3,4) και λιγότερο στην Ιταλία (+0,4), ενώ παραμένει αμετάβλητο σε Γαλλία και Γερμανία, ενώ επιδεινώνεται στην Ολλανδία (-2,4). Στην **ΕΕ**, η μεγαλύτερη άνοδος στο οικονομικό κλίμα εκπορεύεται από τις θετικότερες προσδοκίες στο Ην. Βασίλειο (+2,9), όταν οι αντίστοιχες στην Πολωνία εξασθενούν (-1). Σε επίπεδο τομέων, το κλίμα διαφοροποιείται από την τάση της Ευρωζώνης στις Υπηρεσίες, τους καταναλωτές και τις Κατασκευές, όπου οι σχετικοί δείκτες ενισχύθηκαν αντί να παραμείνουν σταθεροί. Αναλυτικότερα:

- Στη **Βιομηχανία**, οι δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών διαμορφώνονται στις -2,5 και -2 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα. Οι προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής ενισχύονται και στις δύο ζώνες, όπως και οι εκτιμήσεις για τα επίπεδα παραγγελιών και ζήτησης. Τέλος, οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα παραμένουν σχεδόν αμετάβλητες στην Ευρωζώνη και αυξάνονται οριακά στην ΕΕ.
- Στις **Υπηρεσίες**, οι δείκτες προσδοκιών διαμορφώνονται στις +15,7 μονάδες στην ΕΕ και στις 13,1 μονάδες στην Ευρωζώνη. Οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητά τους κερδίζουν έδαφος σε αμφότερες τις ζώνες, ενώ οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση δεν μεταβάλλονται στην Ευρωζώνη, αλλά βελτιώνονται στην ΕΕ. Τέλος, οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της ζήτησης βελτιώνονται και στις δύο ζώνες.
- Στο **Λιανικό Εμπόριο**, οι σχετικοί δείκτες διαμορφώνονται στις +6,1 μονάδες στην ΕΕ και τις +2,8 μονάδες στην Ευρωζώνη. Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα επιχειρηματική δραστηριότητα υποχωρούν σημαντικά και στις δύο ζώνες, με τις εκτιμήσεις για τα αποθέματα να υποδηλώνουν κλιμάκωση. Τέλος, οριακώς ανοδικά κινείται ο δείκτης των προβλέψεων για τις πωλήσεις τους επόμενους μήνες στην ΕΕ.
- Στις **Κατασκευές**, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών κινείται στις -15 και -17,6 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα. Οι προβλέψεις για το επίπεδο των εργασιών μεταβάλλονται θετικά στην ΕΕ και αρνητικά στην Ευρωζώνη, ενώ θετική είναι η τάση στο ισοζύγιο στις προβλέψεις για την απασχόληση και στις δύο ζώνες.
- Ο **Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης** διαμορφώνεται στις -3,7 και -5,7 μονάδες στην ΕΕ και την Ευρωζώνη αντίστοιχα. Οι προβλέψεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού μεταβάλλονται θετικά και στις δύο ζώνες, ενώ οι αντίστοιχες για την οικονομική κατάσταση της χώρας βελτιώνονται μόνο στην ΕΕ. Η πρόθεση για αποταμίευση είναι ελαφρώς ενισχυμένη και στις δύο ζώνες, αλλά οι προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας επιδεινώνονται, περισσότερο στην Ευρωζώνη.

¹ Οι δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών στη Γαλλία αναθεωρήθηκαν σε σύγκριση με το δελτίο του Νοεμβρίου, προκαλώντας μια αναθεώρηση του ESI προς τα κάτω κατά ένα δεκαδικό ψηφίο στην ΕΕ (σε 107,5).

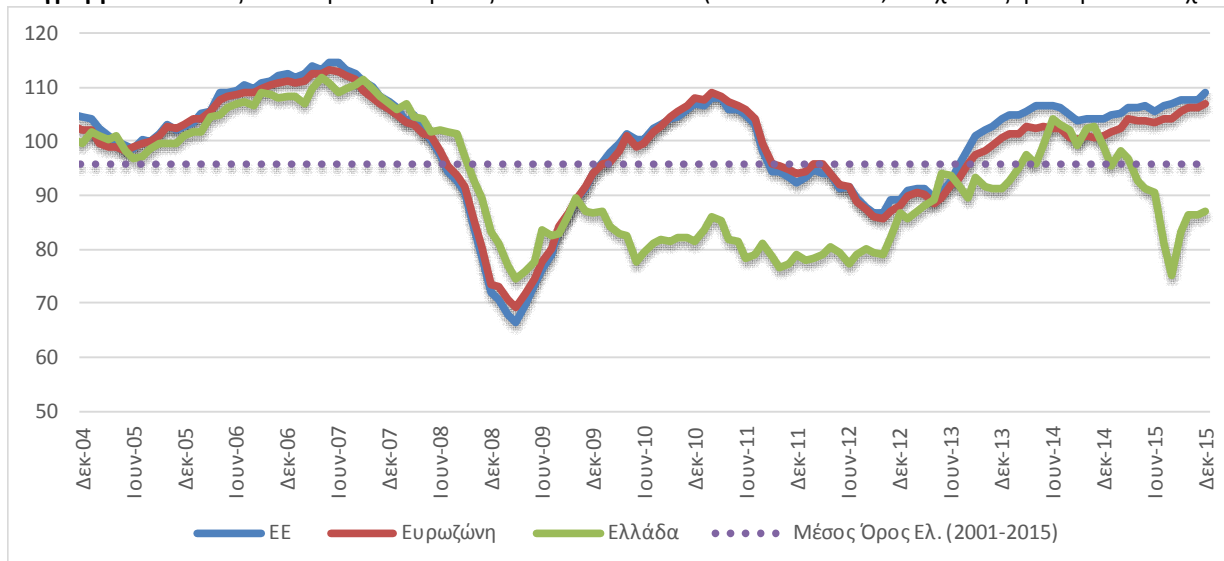
Πίνακας 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος (1990-2014=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)¹

Περιοχή	Ακραίες τιμές ²		Μέσος όρος									
	Min	Max	2001-2015	2011	2012	2013	2014	2015				
ΕΕ-28	67,2 Μαρ-09	114,1 Ιουν-07	99,8	101,3	91,0	95,9	105,0	106,7				
Ευρωζώνη	70,0 Μαρ-09	113,5 Ιαν-01	99,0	102,2	90,8	93,8	101,3	104,3				
Ελλάδα	74,4 Μαρ-09	111,9 Απρ-04	95,8	81,0	80,3	90,8	99,5	88,7				
Περιοχή	2014											
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-28	104,6	104,9	105,3	106,2	106,4	106,4	105,8	104,6	103,5	104,1	104,0	104,1
Ευρωζώνη	100,9	101,1	102,5	102,0	102,6	102,1	102,1	100,5	99,9	100,7	100,7	100,6
Ελλάδα	92,8	95,1	97,7	95,8	99,3	104,2	103,1	102,1	99,3	102,3	102,8	99,1
Περιοχή	2015											
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-28	104,9	105,2	106,1	106,4	106,5	105,6	106,6	107,0	107,6	107,7	107,5	108,9
Ευρωζώνη	101,6	102,3	104,0	103,8	103,8	103,5	104,0	104,1	105,6	106,1	106,1	106,8
Ελλάδα	95,3	98,2	96,8	92,7	91,4	90,7	81,3	75,2	83,1	86,5	86,5	87,1

¹ Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος είναι το σταθμισμένο άθροισμα των Δεικτών Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία, τις Κατασκευές, το Λιανικό Εμπόριο, τις Υπηρεσίες και του Δείκτη Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης.

² Οι ακραίες τιμές αναφέρονται στην περίοδο 2001-2014, σε όλους τους πίνακες

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Διάγραμμα 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος Ε.Ε-28 και Ελλάδα (1990-2014=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

- Τέλος, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες** (δεν περιλαμβάνεται στο δείκτη οικονομικού κλίματος) δεν μεταβάλλεται στην ΕΕ (14,3 μον.) και υποχωρεί στην Ευρωζώνη (11,9 από 14,6 μον.). Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων κάμπτονται και στις δύο ζώνες, ενώ αντίθετα οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα πορεία της ζήτησης βελτιώνονται, με τις προβλέψεις της ζήτησης στο επόμενο τρίμηνο να κινούνται πτωτικά, ιδιαίτερα στην Ευρωζώνη.

ΕΛΛΑΔΑ: Οριακή βελτίωση του δείκτη οικονομικού κλίματος, ιδιαίτερα στο λιανικό εμπόριο

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα ενισχύεται οριακά τον Δεκέμβριο, καθώς διαμορφώνεται στις 87,1 μονάδες από 86,5 μονάδες τον προηγούμενο μήνα, σε επίδοση πάντως πολύ χαμηλότερη της αντίστοιχης περυσινής (99,1 μονάδες). Η άνοδος αυτή είναι αποτέλεσμα των βελτιωμένων προσδοκιών κυρίως στο Λιανικό Εμπόριο και δευτερευόντως στη Βιομηχανία, ενώ και η καταναλωτική εμπιστοσύνη βελτιώνεται ελαφρά. Αντίθετα σε Υπηρεσίες και Κατασκευές η απαισιοδοξία εντείνεται. Παρά τις αυξημένες φορολογικές υποχρεώσεις της περιόδου και την αβεβαιότητα ως προς τις εξελίξεις σε βασικές διαστάσεις της κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής, όπως η μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού, καταγράφεται συνολικά εικόνα σταθερότητας του κλίματος κατά το τελευταίο τετράμηνο. Ταυτόχρονα όμως οι προσδοκίες τόσο των πολιτών όσο και επιχειρήσεων φαίνεται να σταθεροποιούνται σε χαμηλότερο επίπεδο σε σχέση τόσο συνολικά με το 2014, όσο και με το πρώτο εξάμηνο του 2015, καθώς η επιβολή κεφαλαιακών ελέγχων αποδεικνύεται σε σημείο καμψής για την ελληνική οικονομία. Αναλυτικότερα:

- στη **Βιομηχανία**, οι προβλέψεις για την παραγωγή τους προσεχείς μήνες παραμένουν στα ίδια επίπεδα, ενώ το ισοζύγιο με τις εκτιμήσεις για τα αποθέματα κλιμακώνεται ελαφρώς και οι έντονα αρνητικές εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση αμβλύνονται.
- στις **Υπηρεσίες**, οι αρνητικές εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων εμμένουν το ίδιο έντονες, ενώ οι αντίστοιχες για την τρέχουσα ζήτηση βαίνουν δυσμενέστερες, όπως συμβαίνει, σε μεγαλύτερο βαθμό, και με τις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή της.
- στο **Λιανικό Εμπόριο**, οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις αλλά και οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή τους αμβλύνονται, ενώ καταγράφεται μικρή άνοδος στα αποθέματα.
- στις **Κατασκευές**, ο αρνητικός δείκτης στις προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων επιδεινώνεται έντονα, με το ισοζύγιο προβλέψεων για την απασχόληση τον Δεκέμβριο να παραμένει αμετάβλητο.
- στην **Καταναλωτική Εμπιστοσύνη**, ο δείκτης προβλέψεων για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού βελτιώνεται σημαντικά, ενώ οι υπόλοιποι δείκτες των προβλέψεων για την οικονομική κατάσταση της χώρας, την εξέλιξη της ανεργίας, αλλά και την πρόθεση για αποταμίευση, καταγράφουν αρνητική μεταβολή.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ: ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ, ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ, ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ, ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ**ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ: Οριακή ανάκαμψη προσδοκιών, με θετικές προβλέψεις παραγωγής**

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία ανακάμπτει ελαφρά τον Δεκέμβριο, για τέταρτο διαδοχικό μήνα, και διαμορφώνεται στις 84,6 (από 83) μονάδες, χαμηλότερα όμως έναντι της αντίστοιχης περσινής του επίδοσης (90,6 μον.). **Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, οι προβλέψεις για την παραγωγή τους προσεχείς μήνες βελτιώνονται, ενώ το ισοζύγιο με τις εκτιμήσεις για τα αποθέματα ενισχύεται ελαφρώς και οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση περιορίζονται.** Αναλυτικά:

α) Σε **επίπεδο παραγγελιών και τρέχουσας ζήτησης**, ο αρνητικός δείκτης αμβλύνεται τον Δεκέμβριο σε σχέση με τον Νοέμβριο κατά 6 μονάδες, στις -27, με το 36% (από 41%) των επιχειρήσεων να δηλώνουν χαμηλές για την εποχή παραγγελίες και μόλις το 9% να αναφέρει το αντίθετο.

β) Στις **προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής τους προσεχείς 3-4 μήνες**, το σχετικό ισοζύγιο κερδίζει 6 μονάδες και διαμορφώνεται στις +5 μονάδες, με το 18% (από 22%) των επιχειρήσεων να προβλέπει ανάκαμψη της παραγωγής το επόμενο τρίμηνο και το 23% (από 21%) μείωσή της.

γ) Σε όρους **αποθεμάτων έτοιμων προϊόντων**, το σχετικό ισοζύγιο αυξάνεται κατά 6 μονάδες, στις +19, με το 26% των επιχειρήσεων και πάλι να αναφέρει υψηλά για την εποχή αποθέματα και το 7% (από 11%) να δηλώνει αντιθέτως χαμηλά αποθέματα.

δ) Στους δείκτες **εξαγωγικής δραστηριότητας** καταγράφεται συνολικά ανοδική τάση τον Δεκέμβριο: στις **προβλέψεις για εξαγωγές τους προσεχείς μήνες**, ο σχετικός δείκτης βελτιώνεται σημαντικά (+21 από +6 μον.), ενώ δεν είναι αμελητέα και η αύξηση των δεικτών στις **εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού** (-1 από -17 μον.), αλλά και στις **τρέχουσες εκτιμήσεις για τις εξαγωγές το τελευταίο τρίμηνο** (+14 από +8 μον.).

ε) Το ισοζύγιο στις **προβλέψεις για τις πωλήσεις τους προσεχείς μήνες** κινείται ελαφρώς ανοδικά και διαμορφώνεται στις +6 (από +4) μονάδες, με το 17% (από 23%) των επιχειρήσεων να αναμένει μείωση πωλήσεων το επόμενο διάστημα και το 24% (από 27%) αύξησή τους. Οι εξελίξεις στις **τρέχουσες πωλήσεις** υποδηλώνουν επίσης βελτίωση, με τον αρνητικό δείκτη εκτιμήσεων να λαμβάνει θετικό πρόσημο αυτόν το μήνα (+2 από -4 μον.).

στ) Οι **μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής** διευρύνονται τον Δεκέμβριο σε σχέση με τον Νοέμβριο, στους 4,1 (από 3,4) μήνες, ενώ το **ποσοστό χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού** διαμορφώνεται ελαφρώς υψηλότερα, στο 66,7% (από 64,8%).

ζ) Ο αρνητικός δείκτης **προβλέψεων για την απασχόληση** αμβλύνεται περαιτέρω τον Δεκέμβριο, φθάνοντας στις -8 (από -13) μονάδες, με το ποσοστό των επιχειρήσεων που προβλέπει πτώση της απασχόλησης εντός του προσεχούς τριμήνου να έχει μειωθεί κατά το ήμισυ (στο 1/10) και όσοι αναμένουν άνοδό της να φθάνουν το 2% (από 7%).

η) Το αρνητικό ισοζύγιο στις **προβλέψεις για τις μεταβολές των τιμών** αμβλύνεται τον Δεκέμβριο, φθάνοντας στις -6 (από -12) μονάδες, με το 84% (από 80%) των επιχειρήσεων να προβλέπει σταθερότητα τιμών το επόμενο τρίμηνο και το 11% (από 16%) άνοδό τους.

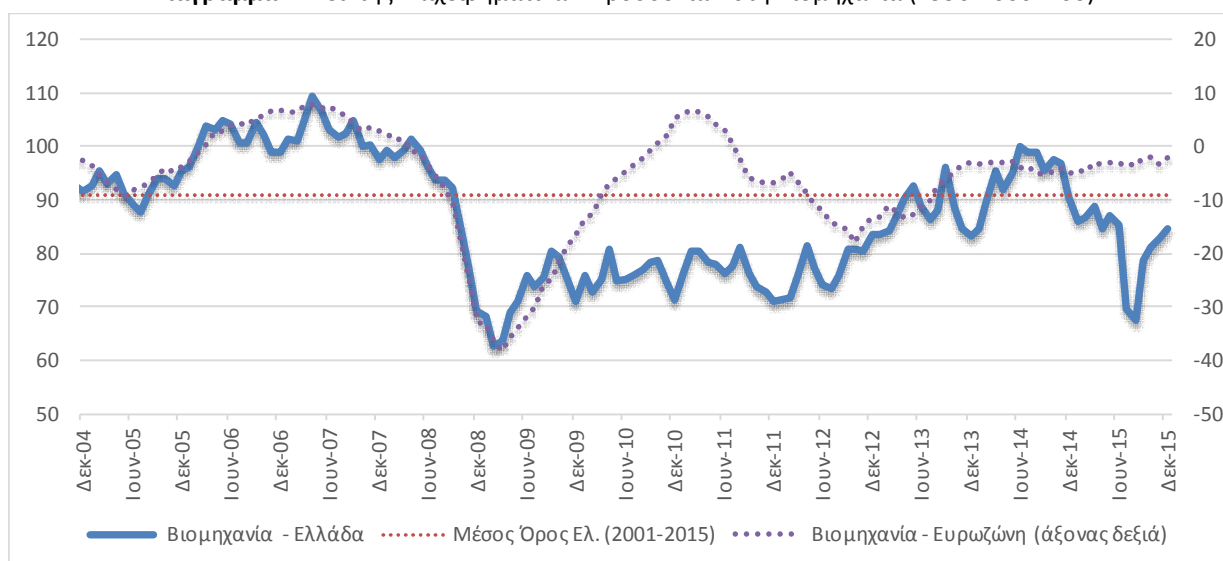
Πίνακας 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία

Τομέας	Ακραίες τιμές		Μέσος όρος								
	Min	Max	2001-2015	2011	2012	2013	2014	2015			
Βιομηχανία (1996-2006=100)	62,8 Φεβ-09	109,5 Απρ-07	90,3	76,9	77,2	87,8	94,6	81,9			
2014											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
84,7	89,9	95,5	91,9	95,1	99,9	98,9	99,1	95,3	97,4	96,9	90,6
2015											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
86,1	86,6	88,8	84,6	87,2	85,2	69,5	67,4	78,8	81,2	83	84,6

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις παραγωγής, τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων και τις εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE, DG Ecfm. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από την DG Ecfm

Σε επίπεδο βασικών τομέων, οι μεταβολές κυρίως ανοδικές. Αναλυτικά:

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στα **Καταναλωτικά Αγαθά** παραμένει στα ίδια σχεδόν επίπεδα τον Δεκέμβριο σε σύγκριση με τον Νοέμβριο, στις 84,1 (από 84,9) μονάδες. Το ισοζύγιο παραγγελιών και εγχώριας ζήτησης μεταβάλλεται θετικά, από τις -30 στις -23 μονάδες, ενώ στις προβλέψεις για την παραγωγή, ο σχετικός δείκτης διαμορφώνεται εκ νέου στις +8 μονάδες, με το ισοζύγιο των αποθεμάτων να διευρύνεται κατά 10 μονάδες, στις +24 μονάδες. Οι τάσεις στις εξαγωγικές μεταβλητές είναι μικτές, ενώ στις προβλέψεις για την απασχόληση, με το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο χάνει έδαφος και διπλασιάζεται στις -8 μονάδες. Οι αποπληθωριστικές προβλέψεις για τις τιμές διατηρούνται, αν και ο σχετικός αρνητικός δείκτης αμβλύνεται ελαφρά, κινούμενος στις -9 (από -12) μονάδες.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Κεφαλαιουχικά Αγαθά** βελτιώνεται ελαφρά, κινούμενος στις 80,1 (από 78,9) μονάδες. Το ισοζύγιο των προβλέψεων για την παραγωγή αυξάνεται στις +8 (από -13) μονάδες, με τον αρνητικό δείκτη των εκτιμήσεων για τις παραγγελίες και τη ζήτηση να χάνει άλλες 2 μονάδες (στις -49) και τον αντίστοιχο ισοσκελισμένο δείκτη στις εκτιμήσεις για τα αποθέματα να διαμορφώνεται στις +15 μονάδες. Η τάση σε όλους τους δείκτες για τις εξαγωγικές προοπτικές είναι εντόνως θετική, όπως συμβαίνει και στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της απασχόλησης (-4 από -19 μον. το σχετικό ισοζύγιο). Στις τιμές, ο

σχετικός δείκτης διαμορφώνεται εκ νέου στις -16 μονάδες, με το 81% (από 74%) των επιχειρήσεων να μην αναμένουν μεταβολές τους το επόμενο διάστημα.

Ανοδικά κινείται και ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Ενδιάμεσα Αγαθά**, φθάνοντας στις 86,2 (από 82,5) μονάδες. Το ισοζύγιο των προβλέψεων για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής κερδίζει 6 μονάδες και ισοσκελίζεται, ενώ ως προς το ύψος των αποθεμάτων, ο σχετικός δείκτης παραμένει στις +14 μονάδες. Το αρνητικό ισοζύγιο των εκτιμήσεων για τις τρέχουσες παραγγελίες και τη ζήτηση βελτιώνεται (-26 από -32 μον.), με το 38% (από 44%) των ερωτηθέντων να δηλώνουν μειωμένες τρέχουσες παραγγελίες, ενώ από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, ανοδικές είναι οι τάσεις στους εξαγωγικούς δείκτες, με προβλεπόμενες εξαγωγές το προσεχές χρονικό διάστημα να κερδίζουν αισθητά έδαφος. Στην απασχόληση του κλάδου, ο αρνητικός δείκτης αμβλύνεται κατά 10 μονάδες (στις -11), με το ισοζύγιο των τιμών να βρίσκεται στη -1 μονάδα και το 83% των επιχειρήσεων να προβλέπει σταθερότητα βραχυπρόθεσμα.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ: Σημαντική εξασθένιση προσδοκιών, κυρίως στα Δημόσια Έργα

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές χάνει περαιτέρω έδαφος τον Δεκέμβριο σε σχέση με τον Νοέμβριο και διαμορφώνεται στις 50,8 (από 60,5) μονάδες, αισθητά χαμηλότερα σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή του επίδοση (80,7 μον.). **Η εξασθένιση των προσδοκιών εκπορεύεται κυρίως από την έντονη επιδείνωση στις προβλέψεις για το τρέχον επίπεδο εργασιών στα Δημόσια Έργα, όταν αντίθετα στις Ιδιωτικές Κατασκευές καταγράφεται βελτίωση στα σχετικά ισοζύγια.** Αναλυτικά, στο σύνολο του τομέα, ο αρνητικός δείκτης στις προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων επιδεινώνεται έντονα στις -60 (από -41) μονάδες τον Δεκέμβριο, με το 73% (από 58%) των επιχειρήσεων να διατυπώνει απαισιόδοξες προβλέψεις για το επίπεδο των εργασιών του επόμενου τρίμηνο και μόλις το 13% να αναφέρει το αντίθετο. Ως προς το ισοζύγιο προβλέψεων για την απασχόληση τον Δεκέμβριο, αυτό παραμένει αμετάβλητο στις -43 μονάδες, με το 51% (από 59%) των ερωτηθέντων να προβλέπουν μείωση των θέσεων εργασίας στον τομέα και το 9% (από 16%) άνοδο. Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, ο αρνητικός δείκτης των εκτιμήσεων για την τρέχουσα πορεία εργασιών των επιχειρήσεων δεν μεταβάλλεται από τις -25 μονάδες, ενώ οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας επανέρχονται στα επίπεδα Οκτωβρίου, στους 9,7 (από 10,2). Στις τιμές, το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο κινείται στις -25 (από -28) μονάδες, ενώ τέλος, διαμορφώνεται στο 10% (από 12%) το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναφέρουν απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία. Από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, το 1/3 επισημαίνει την ανεπαρκή χρηματοδότηση, το 38% τη χαμηλή ζήτηση και ένα 16% άλλους παράγοντες, όπως η δυσμενής οικονομική κατάσταση, οι κεφαλαιακοί έλεγχοι κ.λπ., ως βασικότερα εμπόδια στη λειτουργία τους.

Αναλυτικά στους επιμέρους κλάδους:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Ιδιωτικές Κατασκευές** συνεχίζει να βελτιώνεται τον Δεκέμβριο, φθάνοντας στις 57,6 (από 48) μονάδες, χαμηλότερα πάντως έναντι της σχετικής περυσινής του επίδοσης (50,9 μονάδες). Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, τόσο η άνοδος των 10 μονάδων του χαμηλού ισοζυγίου στις προβλέψεις για το επίπεδο προγραμματισμένων εργασιών (στις -47 μον.), όσο και η ανάκαμψη κατά 10 επίσης μονάδες στις προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου (στις -34 μον.) συνεπικουρούν στην ώθηση του συνολικού δείκτη προς τα πάνω. Σε ό, τι αφορά τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, οι εκτιμήσεις για την

τρέχουσα πορεία εργασιών των επιχειρήσεων χάνουν έδαφος (στις -34 από -19 μον. ο δείκτης), ενώ οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας αυξάνονται στους 6,2 (από 4,6). Στις τιμές, οι αποπληθωριστικές προσδοκίες επανέρχονται, ανατρέποντας το θετικό ισοζύγιο του περασμένου μήνα (-21 από +13 μον.). Τέλος, μειώνεται στο πολύ χαμηλό 6% το ποσοστό των επιχειρήσεων που δεν αναφέρουν προσκόμματα στη λειτουργία τους, με τους μισούς να δηλώνουν ως βασικότερο εμπόδιο τη χαμηλή ζήτηση και ένα 26% την ανεπάρκεια χρηματοδότησης.

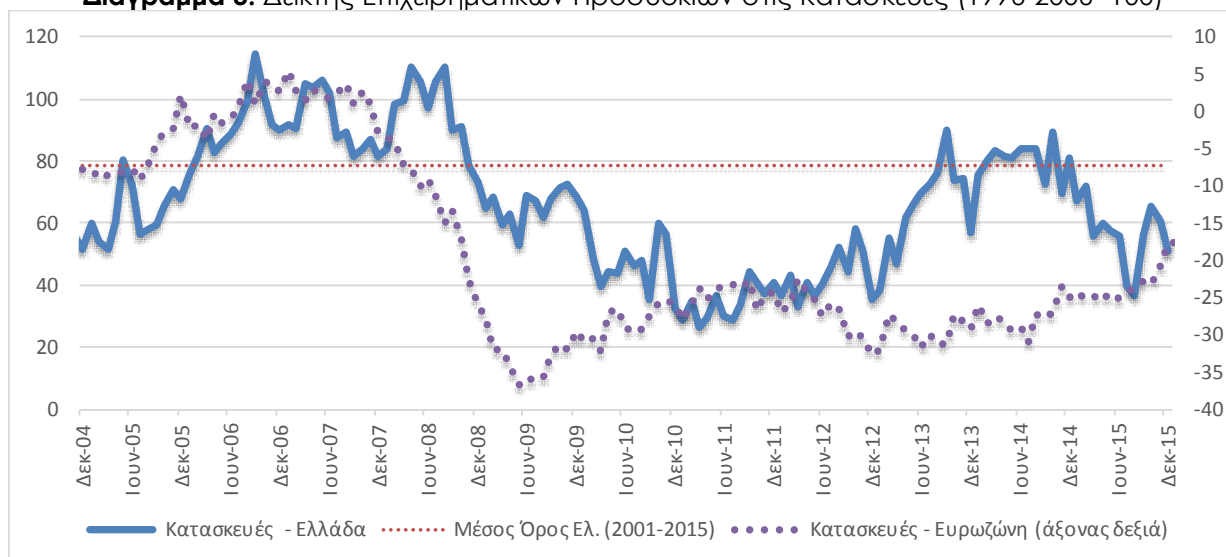
Πίνακας 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές

Τομέας	Ακραίες τιμές		Μέσος όρος								
	Min	Max	2001-2015	2011	2012	2013	2014	2015			
Κατασκευές (1996-2006=100)	26,3 Μαρ-11	123,8 Σεπ-03	77,2	34,2	43,2	65,0	80,4	56,4			
2014											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
75,2	80,4	83,2	81,3	80,9	84,2	84,1	84,0	72,4	89,4	69,6	80,7
2015											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
67,4	71,9	55,8	59,7	57,5	55,7	39,3	39,3	56,3	65,2	60,5	50,8

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις για το πρόγραμμα των εργασιών και τις προβλέψεις για την απασχόληση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE, DG Ecfín. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από την DG Ecfín

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Κατασκευές Δημοσίων Έργων** εξασθενεί σημαντικά τον Δεκέμβριο σε σχέση με τον Νοέμβριο, κινούμενος στις 47,2 (από 65,6) μονάδες, σε χαμηλότερο επίπεδο σε σχέση με το αντίστοιχο περσινό (90,3 μον.). Ως προς το πρόγραμμα εργασιών του κλάδου, ο σχετικός δείκτης χάνει αισθητά έδαφος, φθάνοντας στις -67 (από -36) μονάδες, ενώ στις προβλέψεις για την απασχόληση καταγράφεται μικρή πτώση στο σχετικό ισοζύγιο (στις -47 από -43 μον.), με ένα ευρύ 55% των επιχειρήσεων να αναμένει μείωση των θέσεων εργασίας το επόμενο χρονικό διάστημα και μόλις 8% άνοδο. Στις υπόλοιπες μεταβλητές, οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες εργασίες των επιχειρήσεων βελτιώνονται (-21 από -27 μον. ο δείκτης), ενώ στις τιμές, η αποπληθωριστική τάση αμβλύνεται (-28 από -41 μον. το ισοζύγιο). Τέλος, διαμορφώνεται στο 12%, για τέταρτο κατά σειρά μήνα, το ποσοστό των επιχειρήσεων που

δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 36% να αναφέρει την ελλιπή χρηματοδότηση και το 32% τη χαμηλή ζήτηση ως τα κυριότερα επιχειρηματικά κωλύματα.

ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ: Βελτίωση προσδοκιών, αμβλύνονται οι αρνητικές προβλέψεις για τις πωλήσεις

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στο **Λιανικό Εμπόριο** βελτιώνεται και τον Δεκέμβριο, για τέταρτο κατά σειρά μήνα, φθάνοντας έτσι ουσιαστικά στα προ της επιβολής κεφαλαιακών ελέγχων επίπεδα του περασμένου Ιουνίου. Ο δείκτης κινείται στις 88,2 (από 82,3) μονάδες, ελαφρώς χαμηλότερα πάντως σε σύγκριση με την αντίστοιχη περσινή του επίδοση (92,6 μον.). Από τις κύριες μεταβλητές του δείκτη, **οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις αλλά και οι αρνητικές προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή τους αμβλύνονται, ενώ καταγράφεται σταθερότητα στα αποθέματα, τα οποία ακόμα βρίσκονται σε χαμηλό για την εποχή επίπεδο.** Αναλυτικά, οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις τους βελτιώνονται, με το σχετικό δείκτη των -25 μονάδων να κινείται στις -16 μονάδες και το 43% (από 53%) των επιχειρήσεων να αναφέρει μειωμένες πωλήσεις, όταν το 27% δηλώνει εκ νέου το αντίθετο. Οι αρνητικές προβλέψεις για την εξέλιξη των πωλήσεων το επόμενο τρίμηνο αμβλύνονται επίσης, με το σχετικό ισοζύγιο να κινείται κατά 10 μονάδες χαμηλότερα, στις -8. Στις εκτιμήσεις για τα αποθέματα, ο δείκτης διαμορφώνεται και πάλι στις -15 μονάδες, ενώ το αρνητικό ισοζύγιο των -23 μονάδων στις παραγγελίες προς προμηθευτές αυξάνεται στις -9 (από -6) μονάδες. Στις προβλέψεις για την απασχόληση, ο δείκτης αλλάζει τάση και γίνεται οριακά θετικός τον Δεκέμβριο, στις +3 (από -1) μονάδες, με το 84% των επιχειρήσεων να προβλέπει πάντως σταθερότητα. Τέλος, ως προς τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη των τιμών, το σχετικό ισοζύγιο είναι σχεδόν ισοσκελισμένο, με τη συντριπτική πλειονότητα των ερωτηθέντων (86%) να αναμένει αμετάβλητες τιμές.

Οι εξελίξεις σε επιμέρους κλάδους του Λιανικού εμπορίου είναι οι εξής:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Τρόφιμα – Ποτά – Καπνός** παραμένει αμετάβλητος τον Δεκέμβριο, στις 79,1 μονάδες, σε ελαφρώς χαμηλότερες τιμές έναντι της περυσινής περιόδου (82 μον.). Οι τρέχουσες πωλήσεις πάντως επιδεινώνονται, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -11 (από -5) μονάδες, ενώ παραμένει στις -3 μονάδες το ισοζύγιο πωλήσεων της επόμενης περιόδου. Στις εκτιμήσεις για τα αποθέματα, ο αντίστοιχος δείκτης κινείται στις +5 (από +7) μονάδες, ενώ αρνητικά μεταβάλλονται οι προβλέψεις για τις παραγγελίες προς προμηθευτές, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στη -1 (από + 15) μονάδα. Ως προς τις προβλέψεις για την εξέλιξη της απασχόλησης του κλάδου καταγράφεται σταθερότητα σε θετικό πάντως δείκτη (+13 μον.), ενώ στις τιμές, αναμένεται συνέχιση της υποχώρησης (-7 από -3 μον.).

Ανοδικά κινείται και πάλι ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Υφάσματα – Ένδυση – Υπόδηση**, ο οποίος φθάνει στις 100,5 (από 91,7) μονάδες, σε πιο υψηλά μάλιστα επίπεδα σε σχέση και με τα αντίστοιχα περσινά (81,8 μονάδες). Από τα βασικά στοιχεία δραστηριότητας, οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις σχεδόν εξαλείφονται (-1 από -26 μον.), ενώ και οι προβλέψεις για τις βραχυπρόθεσμες πωλήσεις μεταβάλλονται εντόνως θετικά (+11 από -6 μον. το σχετικό ισοζύγιο). Στα αποθέματα, ο σχετικός δείκτης αυξάνεται κατά 15 μονάδες, στις +5, ενώ από τα υπόλοιπα στοιχεία, οι αρνητικές προβλέψεις σχετικά με τις παραγγελίες προς

προμηθευτές το επόμενο τρίμηνο διευρύνονται (στις -24 από -15 μον. το ισοζύγιο), με τις προσδοκίες για την απασχόληση να χάνουν επίσης έδαφος (-9 από -1 μον. ο δείκτης). Τέλος στις τιμές, το ισοσκελισμένο ισοζύγιο του Νοεμβρίου πλέον γίνεται αρνητικό υποδηλώνοντας αποπληθωριστικές προσδοκίες (-17 μον.).

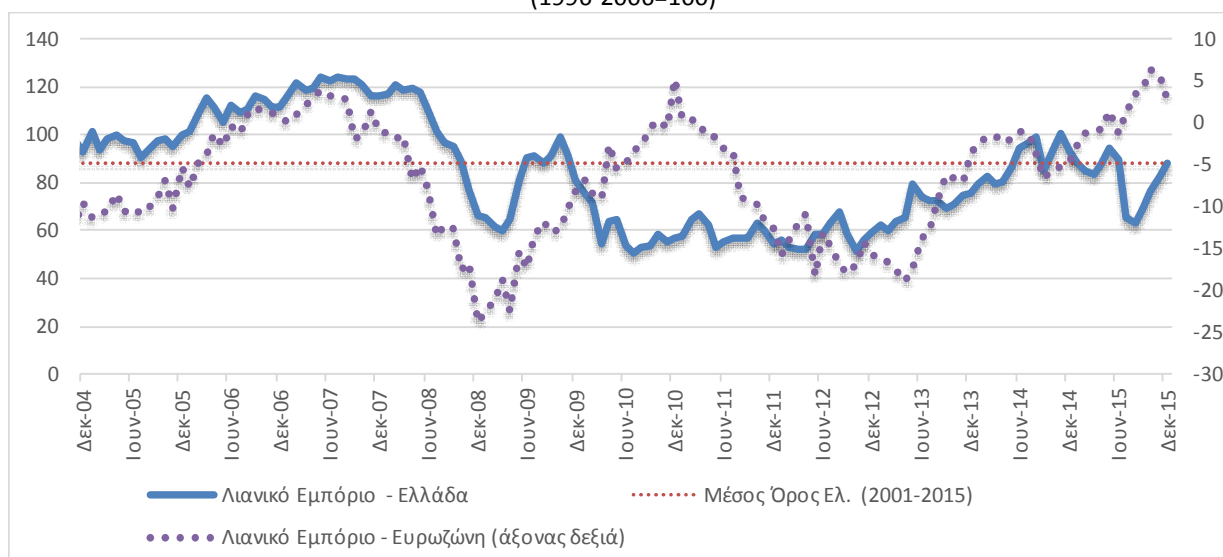
Πίνακας 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο

Τομέας	Ακραίες τιμές		Μέσος όρος								
	Min	Max	2001-2015	2011	2012	2013	2014	2015			
Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)	50,8 Ιούλ-10	124,3 Μαι-07	87,9	58,9	57,1	70,2	89,1	81,0			
2014											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
79,9	82,4	79,5	80,1	86,2	94,4	96,8	98,8	84,8	93,9	100,3	92,6
2015											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
88,0	88,8	83,6	87,9	94,0	89,4	65,7	62,8	69,0	76,7	82,3	88,2

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για τις πωλήσεις και τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο
(1996-2006=100)

Πηγή: IOBE, DG Ecfm. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από την DG Ecfm

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Είδη Οικιακού Εξοπλισμού** ενισχύονται σημαντικά, με το συνολικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 81,8 (από 64,1) μονάδες, ελαφρώς χαμηλότερα σε σύγκριση με την ίδια περίοδο πέρυσι (85,6 μον.). Ο έντονα αρνητικός δείκτης για τις τρέχουσες πωλήσεις βελτιώνεται αισθητά, φθάνοντας στις -21 (από -64) μονάδες, ενώ και οι προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου κερδίζουν έδαφος (-38 από -55 μον. ο δείκτης). Το αρνητικό ισοζύγιο των αποθεμάτων κινείται στις -30 (από -32) μονάδες, ενώ ο αρνητικός δείκτης των παραγγελιών προς προμηθευτές το επόμενο τρίμηνο μεταβάλλεται θετικά κατά 6 μονάδες, στις -25. Ως προς τις προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου, το αρνητικό ισοζύγιο των -56 μονάδων αμβλύνεται στις -47 μονάδες, ενώ τέλος, ως προς τις τιμές, ο δείκτης των -10 μονάδων, ισοσκελίζεται, με όλες τις ερωτηθείσες επιχειρήσεις να αναμένουν σταθερότητα.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Οχήματα - Ανταλλακτικά** ανακάμπτει και τον Δεκέμβριο, για τέταρτο διαδοχικό μήνα, φθάνοντας στις 110,2 (από 103,8) μονάδες, σε

χαμηλότερο όμως επίπεδο σε σχέση με το αντίστοιχο περσινό (114,9 μον.). Οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις του κλάδου κερδίζουν έδαφος (+3 από -6 μον. το ισοζύγιο), όπως και οι προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου (στις +9 από -1 μον. ο δείκτης). Στα αποθέματα, το αρνητικό ισοζύγιο παραμένει αμετάβλητο για τρίτο μήνα στις -30 μονάδες, με τις προβλέψεις για την απασχόληση να ανακάμπτουν (+6 από -19 μον. το σχετικό ισοζύγιο) και το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναμένει μείωση το επόμενο διάστημα να κινείται στο 11% (από 21%). Ως προς τις παραγγελίες προς προμηθευτές, το σχετικό ισοζύγιο περιορίζεται κατά το ήμισυ (στις +6 μον.), ενώ τέλος, στις τιμές, ο δείκτης πρόβλεψης αυξάνεται οριακά στις +17 (από +15) μονάδες.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Πολυκαταστήματα** επιδεινώνονται τον Δεκέμβριο, με το σχετικό δείκτη να υποχωρεί στις 83,3 (από 90,8) μονάδες, σε ανώτερη πάντως τιμή συγκριτικά με πέρυσι (76,3 μον.). Από τις βασικές μεταβλητές του, τόσο οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις, όσο και οι προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου χάνουν αισθητά έδαφος, με τα σχετικά ισοζύγια να κινούνται στις -20 (από +5) και στις -19 (από +5) μονάδες αντίστοιχα. Η άμβλυση του δείκτη εκτιμήσεων στα αποθέματα δεν αντισταθμίζει τις παραπάνω μεταβολές (στις -24 από -1 μονάδες, ενώ οι παραγγελίες προς προμηθευτές επιδεινώνονται σημαντικά (-20 από +5 μον. το ισοζύγιο). Τέλος, οι προβλέψεις για την απασχόληση δεν μεταβάλλονται, με το σχετικό δείκτη να παραμένει στη +1 μονάδα για τέταρτο κατά σειρά μήνα, ενώ στις τιμές, το σχετικό ισοζύγιο των +4 μονάδων ισοσκελίζεται τον Δεκέμβριο.

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Περαιτέρω εξασθένηση επιχειρηματικών προσδοκιών, δυσμενέστερες προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη ζήτηση

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Υπηρεσίες** επιδεινώνεται ελαφρά και τον Δεκέμβριο σε σχέση με τον Νοέμβριο, φθάνοντας στις 68,5 (από 70,9) μονάδες, σε χαμηλότερη επίδοση από την αντίστοιχη περσινή (85,3 μον.). **Στις επιμέρους μεταβλητές του δείκτη, οι αρνητικές εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων εμμένουν το ίδιο έντονες, ενώ οι αντίστοιχες για την τρέχουσα ζήτηση βαίνουν δυσμενέστερες, όπως συμβαίνει, σε μεγαλύτερο βαθμό, και με τις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή της.** Αναλυτικότερα, ο δείκτης των εκτιμήσεων για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων διαμορφώνεται εκ νέου στις -22 μονάδες, ενώ σε ελαφρώς χαμηλότερα επίπεδα κινείται το ισοζύγιο των εκτιμήσεων για την τρέχουσα ζήτηση (-12 από -10 μον.), με εκείνο των προβλέψεων για τη ζήτηση του επόμενου τριμήνου να χάνει 7 μονάδες και να διαμορφώνεται στις -10. Σε όρους απασχόλησης, οι αρνητικές προβλέψεις αμβλύνονται ήπια, με το σχετικό δείκτη να φθάνει τις -15 (από -18) μονάδες. Στις τιμές, το σχετικό ισοζύγιο διαμορφώνεται στις -8 (από -6) μονάδες, ενώ τέλος, μόλις το 10% (από 16%) των επιχειρήσεων δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία. Από τις υπόλοιπες, το 31% επισημαίνει την ανεπάρκεια ζήτησης ως βασικότερο εμπόδιο στη λειτουργία του, ένα 24% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης, ενώ από το 31% των επιχειρήσεων αναφέρονται λόγοι που συνδέονται με την τρέχουσα οικονομική συγκυρία, όπως έλεγχος κεφαλαίων, καθυστέρηση εισπράξεων Δημοσίου, υψηλή φορολογία κ.α.

Σε επίπεδο βασικών κλάδων των Υπηρεσιών έλαβαν χώρα οι εξής βασικές μεταβολές:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Ξενοδοχεία – Εστιατόρια – Τουριστικά Πρακτορεία** εξασθενεί σημαντικά τον Δεκέμβριο, κινούμενος στις 66,4 (από 85,5) μονάδες, σε αισθητά χαμηλότερο επίπεδο έναντι του αντίστοιχου περυσινού (103,1 μον.). Από τους βασικούς δείκτες, το ισοζύγιο στις εκτιμήσεις για την πορεία της τρέχουσας κατάστασης των επιχειρήσεων περιορίζεται στις -34 (από +1) μονάδες, ενώ και στην τρέχουσα ζήτηση καταγράφεται επίσης υποχώρηση (-16 από +11 μον. ο δείκτης). Οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη ζήτηση δεν μεταβάλλονται (-29 μον. ο δείκτης), ενώ στα υπόλοιπα στοιχεία, άνοδο καταγράφει το αρνητικό ισοζύγιο της προβλεπόμενης απασχόλησης (-4 από -19 μον.), με το δείκτη των τιμών να κινείται στις -20 (από -9) μονάδες. Τέλος, παραμένει στο 15% το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναφέρει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 55% να κρίνει ως βασικό επιχειρηματικό εμπόδιο την ανεπάρκεια ζήτησης, το 7% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 22% τη δύσκολη οικονομική συγκυρία.

Άνοδο στις 63,5 (από 47,2) μονάδες παρουσιάζει τον Δεκέμβριο ο δείκτης προσδοκιών στους **Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς** (δεν περιλαμβάνονται οι Τράπεζες), κινούμενος στα ίδια επίπεδα σε σύγκριση με τα αντίστοιχα περυσινά (62,1 μον.). Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων βελτιώνονται, αλλά παραμένουν έντονα αρνητικές (-38 από -48 μον. ο δείκτης), ενώ ανάκαμψη καταγράφεται και στις προβλέψεις της βραχυπρόθεσμης ζήτησης (+17 από -9 μον. το ισοζύγιο), αλλά και στις εκτιμήσεις της τρέχουσας (-28 από -57 μον.). Στις προσδοκίες για την απασχόληση σημειώνεται πτώση στο σχετικό δείκτη (-7 από +4 μον.), με το 86% (από 96%) να αναμένει σταθερότητα, ενώ ως προς τις τιμές, το 31% (από 13%) των επιχειρήσεων αναμένει μείωσή τους και οι υπόλοιπες σταθερότητα. Τέλος, το ποσοστό των επιχειρήσεων του κλάδου που δηλώνουν ανεμπόδιστη επιχειρηματική λειτουργία αυξάνεται ελαφρά στο 28% (από 22%), με το 44% να αναφέρει την ανεπαρκή ζήτηση ως σημαντικότερο πρόσκομμα, το 10% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 18% άλλους συγκυριακούς παράγοντες.

Πτωτικά κινείται τον Δεκέμβριο ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Διάφορες Επιχειρηματικές Δραστηριότητες**, φθάνοντας στις 52,1 (από 57) μονάδες, επίδοση ελαφρώς χαμηλότερη του αντίστοιχου περυσινού του επιπέδου (56 μον.). Στους βασικούς δείκτες, το ισοζύγιο στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων μεταβάλλεται θετικά (στις -21 από -38 μον.), ενώ αντίθετα, τόσο οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη ζήτηση (-33 από -13 μον.), όσο και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα (-43 από -27 μον. το ισοζύγιο) καταγράφουν έντονα αρνητική μεταβολή. Στις προβλέψεις για την απασχόληση, ο σχετικός δείκτης παραμένει στις -11 μονάδες, ενώ ως προς τις τιμές, το σχετικό ισοζύγιο των -18 μονάδων αυξάνεται στις -7 μονάδες. Τέλος, μόλις το 9% (από 7%) των επιχειρήσεων δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 27% να αναφέρει την ανεπάρκεια ζήτησης, το 34% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 29% άλλους παράγοντες ως τα βασικότερα εμπόδια λειτουργίας του.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στην **Πληροφορική και Ανάπτυξη Λογισμικού** κινείται ανοδικά για τέταρτο κατά σειρά μήνα, στις 67,4 (από 60,8) μονάδες, χαμηλότερα πάντως έναντι της αντίστοιχης περυσινής του επίδοσης (74,4 μον.). Οι αρνητικές εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων αμβλύνονται, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις -7 (από -20) μονάδες, εξέλιξη ανάλογη με εκείνη στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση (-4 από -16 μον. ο δείκτης) και, σε μικρότερο βαθμό, στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη πορεία της (-14 από -16 μον.). Στις προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου καταγράφεται επιδείνωση 9

μονάδων στο σχετικό δείκτη (-25 μον.), ενώ οι αποπληθωριστικές προσδοκίες για τις τιμές διευρύνονται ήπια (στις -29 από -24 μον. ο δείκτης). Τέλος, το 21% (από 12%) των επιχειρήσεων δηλώνει ακάλυπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το ½ των ερωτηθέντων να επισημαίνει την ανεπάρκεια ζήτησης, το 18% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 7% άλλους παράγοντες ως βασικά προσκόμματα στη λειτουργία τους.

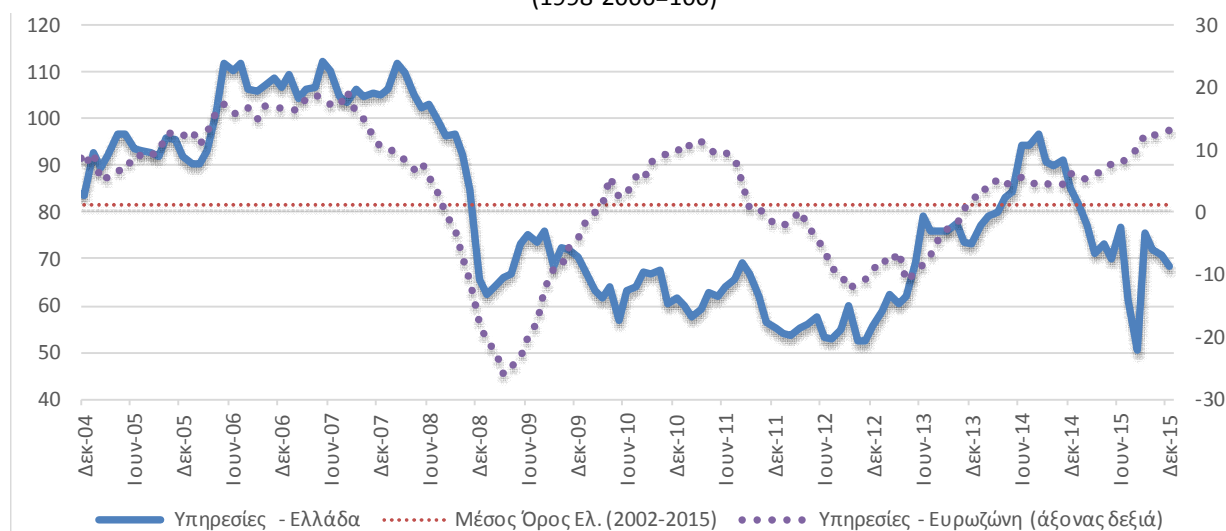
Πίνακας 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες

Τομέας	Ακραίες τιμές		Μέσος όρος								
	Min	Max	2002-2015	2011	2012	2013	2014	2015			
Υπηρεσίες (1998-2006=100)	53,4 Φεβ-12	122,5 γ' τρίμ. 01	82,2	61,7	54,8	70,4	87,2	68,5			
2014											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
77,3	79,3	79,8	83,0	84,2	94,2	94,5	96,9	90,8	89,8	91,3	85,3
2015											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
81,2	77,0	71,0	73,1	70,0	76,6	61,3	50,4	75,4	72,0	70,9	68,5

Σημειώσεις: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση την κατάσταση της επιχείρησης, καθώς και τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για την πορεία της ζήτησης.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες
(1998-2006=100)

Πηγή: IOBE, DG Ecfm. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από την DG Ecfm

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις **Χερσαίες Μεταφορές** επιδεινώνονται και τον Δεκέμβριο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 83,1 (από 89,5) μονάδες, σε επίπεδο χαμηλότερο έναντι του αντίστοιχου περυσινού (100,6 μον.). Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα δραστηριότητα χάνουν 8 μονάδες (-18 μον. το σχετικό ισοζύγιο), ενώ και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση βαίνουν δυσμενέστερες (+7 από +34 μον. ο δείκτης). Αντίθετα, οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη ζήτηση βελτιώνονται (+10 από -1 μον. ο δείκτης), ενώ από τις υπόλοιπες μεταβλητές, θετικά μεταβάλλονται οι δυσμενείς προβλέψεις για την απασχόληση (-29 από -48 μον. το ισοζύγιο), με το 41% (από 62%) των επιχειρήσεων να αναμένουν πτώση της. Στις τιμές, προβλέψεις ανόδου υιοθετεί το 28% (από 31%) των επιχειρήσεων, με το 3% (από 6%) να αναμένει πτώση τους, ενώ τέλος, περιορίζεται στο 11% (από 14%) το ποσοστό των ερωτηθέντων που δηλώνουν ανεμπόδιστη επιχειρηματική λειτουργία. Από τις υπόλοιπες, από ένα 34% επισημαίνει την ανεπάρκεια ζήτησης και κεφαλαίων κίνησης αντίστοιχα ως βασικότερο εμπόδιο και ένα 8% την τρέχουσα οικονομική κατάσταση.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ**Η μικρότερη απαισιοδοξία των νοικοκυριών για την οικονομική τους κατάσταση, βελτιώνει την καταναλωτική εμπιστοσύνη**

Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης στην Ελλάδα ενισχύεται τον Δεκέμβριο κατά 3 μονάδες και διαμορφώνεται στις -61,1 μονάδες, επίδοση δυσμενέστερη σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή (-53,9 μον.). **Η άνοδος του συνολικού δείκτη είναι αποτέλεσμα της βελτίωσης στις προβλέψεις των νοικοκυριών για την οικονομική τους κατάσταση, αφού οι υπόλοιπες μεταβλητές του επιδεινώνονται.** Παρά την επιβολή νέων μέτρων με άμεση εισοδηματική επίπτωση στο τελευταίο διάστημα του έτους, **εξέλιξη η οποία συνήθως πλήττει σημαντικά τις προσδοκίες των νοικοκυριών, αυτό δε συμβαίνει τουλάχιστον αυτόν τον μήνα.** Η Ελλάδα κατέχει σταθερά την πρώτη θέση απαισιοδοξίας στην ΕΕ, με την Βουλγαρία να ακολουθεί με μεγάλη διαφορά (-29,8 μον. εκ νέου), ενώ έπονται η Ουγγαρία (-18,9 από -17,9 μον.), η Ρουμανία (-20,6 από -17,8 μον.) και η Κροατία (-18 από -16,7 μον.). Η Κύπρος έχει ανακάμψει, με το σχετικό της δείκτη να μεταβάλλεται όμως ελαφρώς αρνητικά (-10 από -8,4 μον.), εξέλιξη που αντανακλά την αποτελεσματική σταδιακή έξοδο της χώρας από την οικονομική κρίση. Ο μέσος δείκτης σε ΕΕ και Ευρωζώνη κινείται στις -3,7 (από -4,4) και -5,7 (από -5,9) μονάδες αντίστοιχα, με άνοδο σε 13 (από 14 τον Νοέμβριο και 15 τον Οκτώβριο) ευρωπαϊκές χώρες. Θετικούς δείκτες παρουσιάζουν τον Σεπτέμβριο 9 χώρες²: οι σκανδιναβικές (Σουηδία, Φινλανδία, Δανία), το Λουξεμβούργο, η Τσεχία, η Ολλανδία, το Ην. Βασίλειο και η Ισπανία. Αναλυτικά στην Ελλάδα:

- **Σημαντική άμβλυνση της απαισιοδοξίας στις προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών**

Οι προβλέψεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους τους προσεχείς 12 μήνες βελτιώνονται σημαντικά τον Δεκέμβριο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -38,7 (από -55,6) μονάδες. Το ποσοστό των πολιτών που αναμένουν ελαφρά ή αισθητή επιδείνωση της οικονομικής τους κατάστασης περιορίζεται στο 60% (από 72%), ενώ το ποσοστό εκείνων που δεν προβλέπουν κάποια μεταβολή της κατάστασής τους διευρύνεται σε 23% (από 17%). Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώνονται στις 3,2 και 1,1 μονάδες.

- **Πτώση στο δείκτη προβλέψεων για την οικονομική κατάσταση της χώρας**

Οι προβλέψεις των νοικοκυριών για την οικονομική κατάσταση της χώρας τους το προσεχές 12-μηνο χειροτερεύουν και τον Δεκέμβριο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -61,6 μονάδες (από -59). Το 6% των καταναλωτών προβλέπει εκ νέου ελαφρά ή αισθητή βελτίωση στην οικονομική κατάσταση της χώρας, όταν το 80% (από 76%) αναμένει το αντίθετο. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώνονται στις -2,5 και -2,4 μονάδες.

- **Εξασθενεί περαιτέρω η πρόθεση για αποταμίευση**

Ο δείκτης της πρόθεσης για αποταμίευση τους προσεχείς 12 μήνες διαμορφώνεται τον Δεκέμβριο σε ελαφρώς χαμηλότερα επίπεδα, στις -80,3 (από -79) μονάδες. Το 85% (από 79%) των νοικοκυριών δεν θεωρεί καθόλου πιθανή την αποταμίευση στο επόμενο 12μηνο, έναντι του 7-8% το οποίο τη θεωρεί και πάλι αρκετά ή πολύ πιθανή. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώνονται στις 1 και -3,3 μονάδες αντίστοιχα.

- **Δυσμενέστερες προβλέψεις για την πορεία της ανεργίας**

² Μαζί με την Ιρλανδία, για την οποία δεν υπήρχε και πάλι διαθέσιμος δείκτης τον Δεκέμβριο

Ο δείκτης πρόβλεψης για την εξέλιξη της ανεργίας τους προσεχείς 12 μήνες επιδεινώνεται τον Νοέμβριο, αυξανόμενος κατά μία μονάδα, στις +63,9 μονάδες. Το ποσοστό των νοικοκυριών που προβλέπει ελαφρά ή αισθητή άνοδο της ανεργίας κινείται στο 80% (από 77%), με το 7% (από 6%) των ερωτηθέντων να αναμένει το αντίθετο. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη φθάνουν στις +16,4 και +18,3 μονάδες.

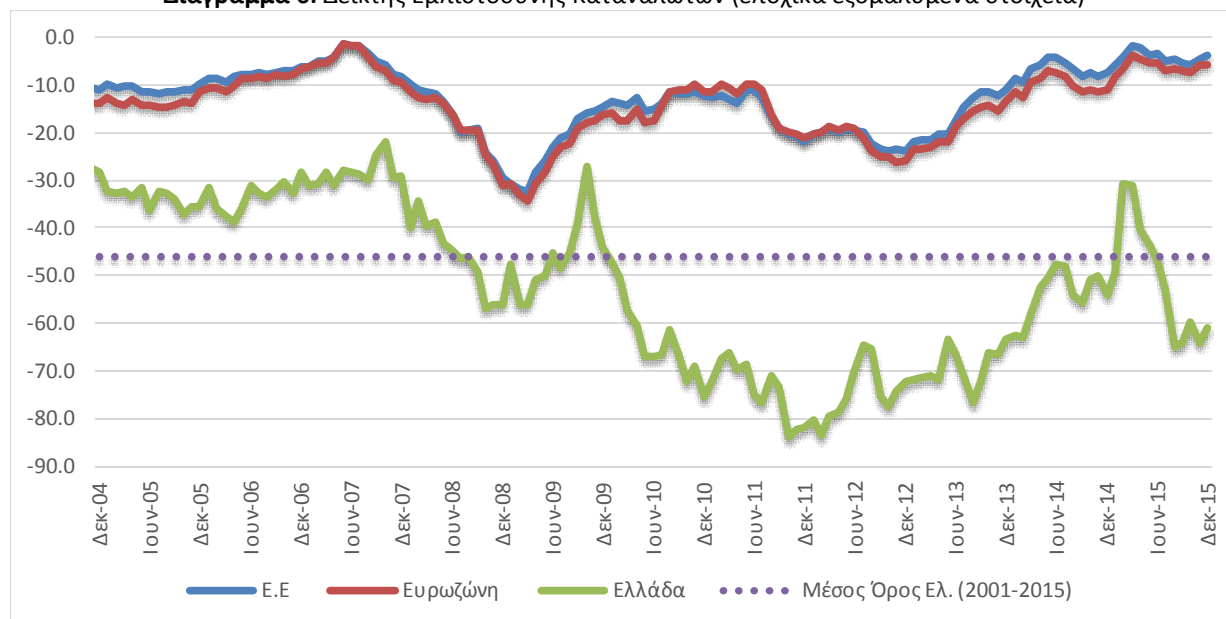
Πίνακας 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Περιοχή	Ακραίες τιμές		Μέσοι όροι									
	Min	Max	2001-2015	2011	2012	2013	2014	2015				
ΕΕ-28	-31,9 Μαρ-09	0,8 Ιαν-01	-12,1	-15,5	-21,4	-16,4	-6,8	-4,1				
Ευρωζώνη	-34,2 Μαρ-09	1,0 Ιαν-01	-13,6	-14,3	-22,3	-18,6	-10,0	-6,1				
Ελλάδα	-83,8 Οκτ-11	-16,9 Απρ-04	-46,2	-74,1	-74,8	-69,3	-54,0	-50,7				
Περιοχή	2014											
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-28	-8,8	-9,3	-6,6	-5,7	-4,1	-4,3	-5,5	-6,4	-8,0	-7,4	-8,1	-7,5
Ευρωζώνη	-11,6	-12,7	-9,3	-8,6	-7,1	-7,5	-8,3	-10,1	-11,4	-11,1	-11,6	-10,9
Ελλάδα	-62,7	-63,1	-58,0	-52,6	-50,5	-47,7	-48,1	-54,2	-55,8	-50,9	-49,9	-53,9
Περιοχή	2015											
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-28	-5,8	-4,3	-1,7	-2,1	-3,9	-3,2	-4,8	-4,6	-5,4	-5,6	-4,4	-3,7
Ευρωζώνη	-8,3	-6,6	-3,6	-4,5	-5,4	-5,5	-7,0	-6,7	-7,0	-7,5	-5,9	-5,7
Ελλάδα	-49,3	-30,6	-31,0	-40,5	-43,6	-46,8	-52,9	-64,8	-64,2	-59,6	-64,1	-61,1

Σημείωση: ο Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις για τη γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας, την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους, την πρόθεση αποταμίευσης και την πρόβλεψη για την ανεργία. Οι προβλέψεις κινούνται στο διάστημα +100 (όλοι προβλέπουν αύξηση) έως -100 (όλοι προβλέπουν μείωση) και εμφανίζονται ως διαφορές θετικών-αρνητικών απαντήσεων. Αρνητική διαφορά σημαίνει ότι το ποσοστό αυτών που προβλέπουν μείωση κάθε μεγέθους υπερτερεί του ποσοστού όσων προσδοκούν αύξηση και αντίστροφα.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfín

Διάγραμμα 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfín

- **Ανάκαμψη στην πρόθεση για μείζονες αγορές**

Η πρόθεση των καταναλωτών για σημαντικές αγορές τους προσεχείς 12 μήνες (επίπλων, ηλεκτρικών συσκευών κ.λπ.) ενισχύεται τον Δεκέμβριο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -62,8 (από -69,9) μονάδες. Το 68% (από 76%) των καταναλωτών προβλέπει ότι θα προβεί σε λιγότερες ή πολύ λιγότερες δαπάνες, ενώ ένα 28% (από 16%) αναμένει ότι οι δαπάνες του θα είναι αμετάβλητες. Οι ευρωπαϊκοί δείκτες κινούνται στις -13,9 και -17 μονάδες, (ΕΕ και Ευρωζώνη).

- **Εντείνονται αισθητά οι αποπληθωριστικές προσδοκίες των καταναλωτών**

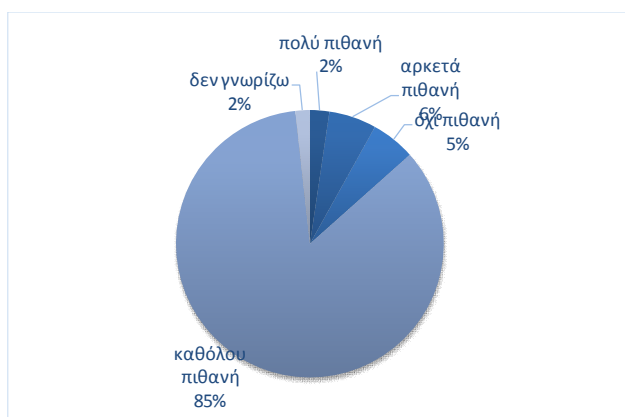
Το θετικό ισοζύγιο των +16,2 μονάδων του Νοεμβρίου στις προβλέψεις μεταβολών στις τιμές τους προσεχείς 12 μήνες, μεταβλήθηκε σε αρνητικό τον Δεκέμβριο, στις -3,2 μονάδες, με το 36% (από 47%) των νοικοκυριών να προβλέπει αύξηση τιμών με τον ίδιο ή ταχύτερο ρυθμό και το 21% (από 2%) να αναμένει μείωσή τους. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώνονται στις +4,4 και +3,6 μονάδες.

- **Μείωση των νοικοκυριών που δηλώνουν ότι «μόλις τα βγάζουν πέρα»**

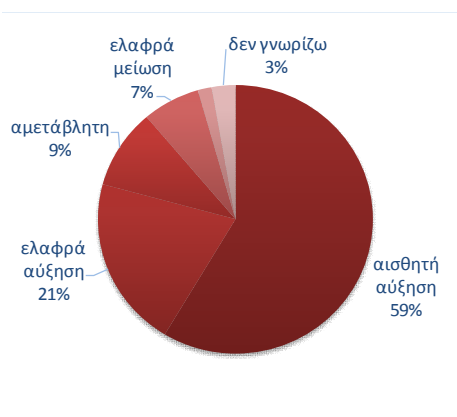
Στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού, το ποσοστό των καταναλωτών που δηλώνει ότι «μόλις τα βγάζει πέρα» υποχωρεί τον Δεκέμβριο στο 57% (από 66%), ενώ το ποσοστό εκείνων που αναφέρουν ότι αντλούν από τις αποταμιεύσεις τους αυξάνεται στο 15% (από 10%). Οι καταναλωτές που δηλώνουν ότι αποταμιεύουν λίγο ή πολύ αντιπροσωπεύουν το 9% (από 8%) του συνόλου των ερωτηθέντων, ενώ όσοι δηλώνουν ότι «έχουν χρεωθεί» αυξάνονται στο 19% (από 15%).

Διάγραμμα 7: Βασικοί δείκτες έρευνας καταναλωτών το επόμενο 12μηνο

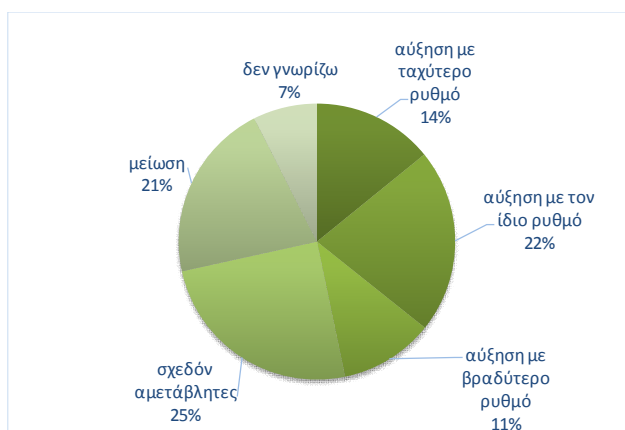
ΠΡΟΘΕΣΗ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗΣ

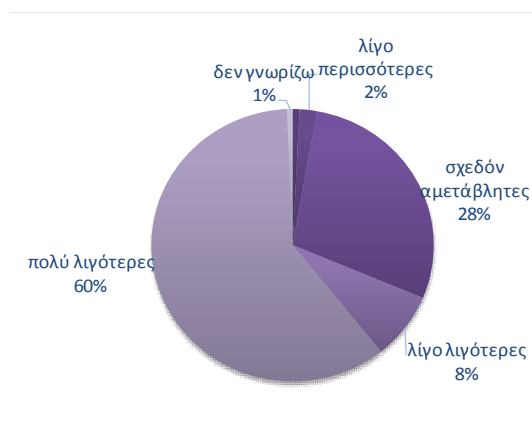
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ

ΠΡΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΜΕΙΖΟΝΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

Πηγή: IOBE